

Asia: VN/10556/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta

Lakiesityksen tavoite etuuksien hakemisen ja etuusjärjestelmän yksinkertaistamisesta on hyvä ja kannatettava. Esitetty peruspäivärahan ja työmarkkinatuen korvaaminen yleistuella on hyvä uudistus. Lakiesitys on kuitenkin monilta osin vaikeaselkoinen ja tulee aiheuttamaan haasteita sen tulkinnessa asiakasrajapinnassa. Esimerkiksi tarveharkinnaisuuteen ja aktivointijaksoihin liittyvät kriteerit eivät ole riittävän selkeästi määriteltyjä.

Muutosten toimeenpanossa ja aikataulussa tulee huomioida riittävä siirtymäaika, jotta muutos ei aiheuta ruuhkaa päätösten toimeenpanossa. Esimerkiksi Kelaan kohdistuvat vaikutukset ovat ainakin alkuun suuria. Työvoimaviranomaisen osalta vaikutukset kohdistuvat ensi sijassa ohjaukseen ja neuvontaan sekä palveluprosessin toteuttamiseen. Tämä tulee huomioida myös henkilöressurssien näkökulmasta.

- Lausuttavaa esityksen vaikutuksista kotitalouksiin

Lakiesityksessä käsitellään muutosehdotuksen vaikutuksia eri näkökulmasta ja niiden perusteella muutokset hakijan käytettävissä oleviin tuloihin näyttäisivät olevan vähäisiä. Sen sijaan tarveharkinnan vaikutuksia on vaikea arvioida tarkasti.

Työttömyysturvan ja myös yleistuen tulee olla sellainen, että se tekee työn vastaanottamisesta aina kannatettavaksi. Yleistuki voisi myös olla automaattisempi ja huomioida tuloissa tapahtuvat muutokset reaaliaikaisesti, jottei lyhytkestoista töistä muodostu kannustinloukkua työn vastaanottamiselle.

- Lausuttavaa esityksen vaikutuksista toimeenpanijoihin

Lakiesitys määrittelee yleistuen lisäksi myös tapaa, jolla asiakkaiden tapaamiset tulee järjestää. Yleistukeen liittyvässä esityksessä ehdotetaan, että asiakkaiden tapaamiset järjestetään entistä vahvemmin kasvotusten lähipalveluna. Tämä ei ole kannatettava asia. Asiakkaiden palvelut ja tapaamiset tulee aina järjestää heidän tosiasiallisten tarpeidensa ja tilanteidensa mukaan. Työvoimaviranomaisella tulee olla mahdollisuus harkintaan tapaamisten järjestämisessä.

- **Lausuttavaa esityksen muista vaikutuksista**

Ei lausuttavaa

- **Lausuttavaa yleistukilain yleisistä säännöksistä (1 luku)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä (2 luku)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen määräytymisperusteista (3 ja 4 luvut)**

Kuopion työllisyysalue yhtyy seuraavaan TYP-johtojen näkemykseen: Yleistukilakiesityksen 11§:n mukaan henkilöillä, jotka eivät ole työmarkkinoiden käytettävissä, ei olisi oikeutta yleistukeen. Pykälä jättää avoimeksi, mikä on tilanne niillä työnhakijana olevilla henkilöillä, jotka ovat sairauslomalla ja ensisijaisesti sosiaali- ja terveystalveluiden tarpeessa, mutta heillä ei ole enää oikeutta sairauspäivärahaan. Nykykäytännön mukaan he hakeutuvat sairauslomapäiväraha-oikeuden päätyttyä työttömiksi työnhakijoiksi työmarkkinatuen ollessa toimeentulotukeen nähden ensisijainen etuus. Tähän ryhmään kuuluvien toimeentulo tulisi rahoittaa muutoin kuin yleistuella, heidän ollessaan kyvyttömiä osallistumaan työhön tai työllistymistä edistäviin palveluihin.

- **Lausuttavaa yleistuen toimeenpanosta ja muutoksenhausta (5 ja 6 luvut)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen tietojen saamista ja luovuttamista koskevista ehdotuksista (7 luku)**

-

- **Lausuttavaa yleistuen rahoituksesta (8 luku)**

-

- **Lausuttavaa yleistukilain ehdotetusta voimaantulosta (9 luku)**

-

- **Muuta lausuttavaa ehdotetusta yleistukilaista**

-

- **Lausuttavaa peruspäivärahaa koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta**

-
- **Lausuttavaa työmarkkinatukea koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta**
-

- **Muuta lausuttavaa työttömyysturvalakiin ehdotetuista muutoksista**
-

- **Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden jaksosta**

Asiakkaiden palvelut ja tapaamiset tulee aina järjestää heidän tosiasiallisten tarpeidensa ja tilanteidensa mukaan, eikä keskustelujen järjestämismudoista, sisällöistä tms. tule säätää laissa. Työvoimaviranomaisella tulee olla mahdollisuus harkintaan tapaamisten järjestämisessä.

- **Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden sisällöstä**

Asiakkaiden palvelut ja tapaamiset tulee aina järjestää heidän tosiasiallisten tarpeidensa ja tilanteidensa mukaan, eikä keskustelujen järjestämismudoista, sisällöistä tms. tule säätää laissa. Työttömyyden pitkittyessä työnhakukeskustelujen sisältöä pitää voida muuttaa työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Prosessin ja sisällön pitää voida olla yksilöllinen ja työvoimaviranomaisella tulee olla mahdollisuus harkintaan tapaamisten järjestämisessä.

- **Muuta lausuttavaa työvoimapalveluiden järjestämislakiin ehdotetuista muutoksista**

Lakiesitys korostaa työnhakijan ohjaamista palvelutarpeen mukaisiin palveluihin. Tätä hyvää tavoitetta haastaa työllisyys- ja hyvinvointialuiden vähäinen rahoitus, jonka johdosta palveluja on jouduttu karsimaan. Esimerkiksi ohjausta monialaisen palvelupiiriin tulisi esityksen mukaan tehostaa, mutta monilla hyvinvointialueilla on vaikea saada työnhakijoille tarvittavia palveluja (vaikka työttömien terveystarkastuksia) yhteistyössä hva:n kanssa resurssien niuketessa.

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

-

Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n 2 momentin muuttamisesta

-

Laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 annetun lain muuttamisesta

-

Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta

-

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

-

Laki takuueläkkeestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta

-

Laki kansaneläkelain muuttamisesta

-

Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta

-

Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän eläkelain 32 ja 46 §:n muuttamisesta

-

Laki merimieseläkelain muuttamisesta

-

Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

-

Laki työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 97 §:n muuttamisesta

-

Laki asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Esitys lisää niiden henkilöiden määrää, jotka tulisivat kuntouttavan työtoiminnan lain piiriin. Kuntouttavaan työtoimintaan on esitetty muutoksia, joten kokonaisuutena vaikea arvioita vaikutuksia tällä hetkellä. Palveluun oikeutettujen työnhakijoiden määrän lisääntyessä asettaa se vaatimuksia rahoitukselle ja yhteistyölle hva:n kanssa, mm. resurssien osalta sekä myös itse palvelua (kuntouttavaa työtoimintaa) ajatellen.

Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

-

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki merityösopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 45 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 2 ja 31 a §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta

-

Laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 60 §:n muuttamisesta

-

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 20 ja 21 §:n muuttamisesta

-

Laki ulosottokaaren muuttamisesta

-

Laki oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

-

4. Muuta lausuttavaa

Ei muuta lausuttavaa

Oksanen Pirjo
Kuopion kaupunki / työllisyyspalvelu